

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 44/2019 vp

### Vastaus kirjalliseen kysymykseen ammattiin opiskelevien nuorten maksuvaikeuksista opintolainan takaisinmaksussa

#### Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Anna-Kaisa Ikonen /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 44/2019 vp:

*Kuinka erityisesti ammattiin opiskelevien nuorten maksuvaikeuksiin opintolainan takaisinmaksussa aiotaan puuttua?*

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Opintotuki koostuu opintorahasta ja opintolainan valtiontakauksesta. Opintolainana on osa opintotukea ja osa opiskelijan perusturvaa. Lisäksi pienituloisen opintolainansaajan opintolainan korot voidaan maksaa valtion varoista tai myöntää perinnässä olevalle takaussaatavalle maksuvapaus.

Jos opintolainansaaja ei pysty maksamaan lainanlyhennystä tai korkoja ajallaan, Kelan on maksettava opintolainana pankille. Sen jälkeen Kela perii lainansaajalta koko pankille maksetun summan eli opintolainan takaussaatavan neljän prosentin korolla. Lainansaajalla on mahdollisuus neuvotella takaussaatavan maksamisesta Kelan perintäkeskuksen kanssa. Opintolainan takaussaatavan perinnässä pyritään saamaan suoritus takaussaatavalle vapaaehtoisesti. Ensisijaisesti lainansaajan tulisi maksaa takaussaatava kertasuorituksena. Mikäli lainansaaja ei voi maksaa takaussaatavaa kertasuorituksena, Kelan perintäkeskus voi sopia lainansaajan kanssa osamaksusuunnitelmasta. Lainansaajan tilapäinen heikko varallisuusasema voidaan ottaa huomioon tekemällä hänen kanssaan osamaksusuunnitelma määräajaksi pienemmällä osamaksuerällä. Jos opintolainan takaussaatavaa ei ole maksettu annetussa määräajassa eivätkä maksukehotukset tai muut perintätoimet ole tuottaneet tulosta, perintä siirretään ulosottoon.

Kela soveltaa opintolainan takaussaatavien perinnän ohjeistusta kaikkiin asiakkaisiin yhdenvertaisesti. Kela voi ottaa perinnässä huomioon asiakkaan heikon varallisuusaseman osamaksusuunnitelmaa laadittaessa ja Kela pyrkii neuvottelemaan asiakkaan kanssa järkevän ja realistisen maksusuunnitelman. Asiakkaan ottaessa yhteyttä Kelaan hänelle kerrotaan mahdollisuudesta hakea koron maksuvapautusta opintotukilain mukaisten edellytysten täytyessä tai työkyvyttömiä asiakkaiden osalta kerrotaan mahdollisuudesta hakea maksuvapautusta koko velasta.

## Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 44/2019 vp

Opintolainansaajalla on oikeus saada vapautus takaussaatavan koron maksamisesta sille ajalle, jolta hänen keskimääräiset veronalaiset tulonsa eivät ylitä opintotukilaissa säädettyjä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulo-rajajoja. Lisäksi opintolainansaaja voi saada vapautuksen koko takaussaatavan maksamisesta, jos hän on pysyvästi työkyvytön tai hän on ollut yhtäjaksoisesti vähintään viisi vuotta työkyvytön, eivätkä hänen keskimääräiset veronalaiset tulonsa ylitä opintotukilaissa säädettyjä korkoavustuksen myöntämisen edellytyksenä olevia tulo-rajajoja.

Kelan tilastojen mukaan opintolainakanta pankeissa on viime vuosina jatkanut nousuaan ja pankkien opintolainakanta on vuonna 2018 ollut jo noin 3,4 miljardia euroa. Vuoden 2018 lopussa opintolainavelallisia on ollut 439 212. Kelan perittävänä oleva lainakanta on puolestaan laskenut vuoteen 2017 verrattuna runsaalla 6 miljoonalla eurolla. Velallisten määrät ovat muuttuneet lainakannan mukaisesti, eli velallisten määrä on noussut pankeissa ja laskenut Kelassa perittävänä olevien opintolainojen osalta.

Vuonna 2018 Kela on maksanut pankeille opintolainoja valtioneuvoston perusteella 3263 kappaletta, joista ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden osuus on ollut 2069 kappaletta. Vuonna 2017 kokonaismäärä oli 2798 kappaletta ja ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden osuus 1706 kappaletta. Tilastojen perusteella on siten nähtävissä kasvua pankeille maksettujen opintolainojen kappalemäärissä erityisesti ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevien osalta.

Pankit lähettivät vuonna 2018 Kelaan 80 034 maksuhäiriöilmoitusta. Maksuhäiriöilmoitusten määrä on noussut merkittävästi vuoteen 2017 verrattuna. Kelan mukaan tämä saattaa ennakoita pankeille maksettavien lainojen määrän nousua lähitulevaisuudessa. Kela maksoi pankeille vuonna 2018 takausvastuun perusteella opintolainoja noin 16,5 miljoonaa euroa, jossa oli nousua 3,5 miljoonaa euroa vuoteen 2017 verrattuna. Opintolainan takaussaatavavelkoja on peritty yhteensä 15,9 miljoonaa euroa vuonna 2018.

Opintolainan takaisinmaksuongelmat liittyvät usein työttömyyteen tai pienituloisuuteen. Näihin ilmiöihin tulisi kuitenkin vaikuttaa muilla kuin opintotuen keinoilla, kuten hallituksen tavoittelemalla työllisyyden parantamisella. Vaikka opintolainan takaisinmaksuun liittyvissä ongelmissa käytössä on edellä mainitut pienituloisille maksettava korkoavustus ja maksuvapautukset, voidaan niillä helpottaa velallisen tilannetta usein vain rajallisesti. Myös Kelassa on tunnistettu nuorten maksuvaikeudet ja syrjäytymisriski, ja niihin liittyen Kelassa on käynnissä erilaisia projekteja, jotka tähtäävät erityisen tuen tarpeessa olevien asiakkaiden ja syrjäytymisvaarassa olevien henkilöiden moniammatillisen palvelutarpeen tunnistamiseen ja siihen vastaamiseen. Jos havaitaan, että asiakkaalla on runsaasti velkoja tai vaikeuksia selviytyä laskuistaan, Kelasta ohjataan asiakasta ottamaan yhteyttä Takuusäätiöön tai talous- ja velkaneuvontaan, jotta asiakas saa apua ja neuvontaa velka-asioissaan.

Hallitusohjelman mukaisesti kansalaisten talousosaamista ja talouden hallintaa kehitetään kaikissa ikäryhmissä ja ylivelkaantuneiden avunsaantia parannetaan. Lisäksi talousosaamista lisätään eri asteisessa koulutuksessa velkaantumisongelman ennaltaehkäisevänä toimenpiteenä. Talousosaamisen lisääminen koulutuksessa voi auttaa parantamaan nuorten raha-asioiden hoitoa,

**Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 44/2019 vp**

jolloin myös nuorten opintolainan takaisinmaksuun liittyviä maksuvaikeuksia voidaan paremmin ennaltaehkäistä.

Helsingissä 16.7.2019

Tiede- ja kulttuuriministeri Annika Saarikko